

Előfizetési árak:	
Helyben kihordás nélkül	1 évre 5 frt. — kr.
" " " " " "	1/2 " " " " " "
" " " " " "	1/4 " " " " " "
Vidékre vagy helyben kihordással:	
1 évre 6 frt. — kr.	1/2 évre 2 frt. — kr.
1/4 " " " " " "	Egyes szám 6 kr.
Szerkesztő és kiadói hivatal:	
N.-Várad, felső Pecze-utca, 89-dik sz. a.	
Előfizetheti minden postahivataltól, utalványlapok által.	

POLGÁR.

társadalmi, közgazdasági s vegyes tartalmu heti lap.

Megjelen minden Vasárnap.

Hirdetési díj:	
Hat hasábos petit sorért 6 krajár.	
Nyitlító:	
Öt hasábos petit sorért 30 krajár.	
Bélyeg-díj minden betgatásért külön 30 kr.	
Kéziratok vissza nem küldetnek.	
Bérmertelen levelek csak is mert kezeltől fogadtatnak el.	

Előfizetési felhívás

POLGÁR

társadalmi, közgazdasági s vegyes tartalmu heti lapra.

Lapunk megindításánál egy közérdekű feladatot tűztünk magunk elé:

„A helyi s megyei élet részletes s láncolatlan eseményeinek visszatükrözését, a kereskedő-, gazda- és iparos közönség elhanyagolt vagy csakis mostanában gyámolt érdekeinek avatott kezek általi ápolását, — mely feladatoknak ohajtott megoldása által, közvetve nemzeti jólétünk emelését is előmozdítani törekedünk.” Programunk rövid, — de határozott!... Feladatunk nehéz, — de magasztos! Azon tudat pedig, hogy a nép zömét képező osztályok érdekeinek akarunk harcosai lenni, erőt, kitartást adandó a dicső munkához. Legjobb jutalmunk: a polgárság bizalma s rokonszenvje lesz. Megjelenik a „Polgár” april 15-kétől kezdve s azontúl minden vasárnap, a jelen nagyságban terjedelmekkel.

Előfizetési feltételek: Helyben kihordás nélkül: egy évre 5 frt., fél évre 2 frt. 50 kr., negyed évre 1 frt. 50 kr. — Vidékre vagy helyben kihordással egy évre 6 frt., fél évre 3 frt., negyed évre 2 frt. — Előfizetések vidékéről utánvétli lapok által eszközölhetők, melyeken az előfizető neve, utolsó posta- és az előfizetés tartama pontosan kiteendő. Minden a „Polgár” szellemi vagy anyagi közérdekeit illető küldemény a szerkesztő-kiadói hivatalhoz czímzendő. (N.-Várad, felső Pecze-utca, 89-dik szám.) A „Polgár” hirdetési rovatába szánt közleményeket a kiadóhivatallal összeköttetésben levő Első n.-várad ügyvédi és ügynöki iroda kezeli.

N.-Várad, 1874. April hó.

HOLNAPY ÁKOS

köz- és váltóüggyvéd,
kiadó tulajdonos és felelős szerkesztő.

N.-Várad, april 12.

Dertült meleg napok járnak, ... melyeknek élető sugarainál a tél hidege által elzárkózott növények új életet szívnak kiaszott tagjaikba. Az erdők s cserjék elhalt magányában egy-egy kis madárka hirdeti a nagy természet ébredését.

Minden éled, mi az évnek e kedvező szakában az önfeljövés szerény hatalmára jogosított s használva a jelen áldásos perceit, újabb kitartást nyer egy ohajtvá várt jobb jövő elérhetésére.

Eljött tehát a tavasz!... de vele eljött azon idő is, midőn a nagy mindenség az általános mozgása közepe, nekünk sem szabad tétlenül maradnunk s figyelve arra, hogy rövid az élet, s örök a sir, igyekeznünk kell megfelelni emberi s honpolgári kötelességeinknek! hogy majd a késő vénkorban ne csupán mi képzeljük csak, de mások is elmondhassák rólunk, miszerint helyesen futottuk meg földi pályánkat, s

igyekeztünk kellőleg betölteni tehermentési célunkat.

Igen!... mert nincs teremtmény melynek élete felett bizonyos magasztosabb cél ne lebegne.

S ki van leginkább hivatva elérni e célt, ha nem mi? kik ésszel s szabadakarattal vagyunk felruházva.

Ki kell tehát bontakoznunk eddigi szűnyadozó helyzetünkkel, s a csapások alatt elzárkózott erő végmegfeszítésével is egy jobb jövőre törekedünk...

Mert ha volt is körülmény, mely miatt közbe jött események folytán bűnhődést vonhattunk magunkra, még sem lehetünk oly semmibe vett játéklabdái mások könnyelmű szeszélyeinek, miszerint csak azért használtassunk fel bizonyos érdekek közvetítésére, hogy a folytonos szerepeltetés folytán és a szüntelen táplált remény közepett, annál nagyobb s vezgerszerűbb legyen megsemmisülésünk; mi, hogy előbb-utóbb be fogna következni, azt a beállott nemzetgazdasági viszonyok s azok ferde kinövéssei elég hangosan hirdetik.

Van-e egyén, ki a jelenlegi helyzetet a válságok legveszélyesebbikének ne tekintené?

Midőn személyi s vagyoni hitelünk a végvonaglásához közeleg, s vele együtt az ország becsülete a sors kockáján áll, fenyegetve azt az elsüllyedéssel...

Vagy lehet-e honpolgár, ki aggodalommal ne nézne jövője elé, midőn a nélkül, hogy az ipar s kereskedelem fejlesztésére behatóbb gond fordítanék; s a nélkül, hogy az ezek elhanyagolása folytán beállt pénz-válságban csak türelmesen is segítve lenne: az államadóságot időnként szaporítottak, s egyesek adója szüntelen emeltek oly végletekig, miszerint „ma-holnap annyi krajczárt nem lesz képes keresni egy-egy adózó polgár, mint a hány torint adó reá kivettett; s így meg egyrészt a beállott pénz-válság folytán megszűnt hitel mellett a gethetősebb iparosaink is tönkre jutnak, addig másrészt az állam tetemes kárára tömegesen keveskednek adófizető polgáraink, kiknek elszegényedése mellett ma-holnap egy országos esődnék nézhetünk elébe.

Mindezeket komolyan megfontolva, lehetetlen, hogy eszünkbe ne

jutna az irás ama mondata: „kivétel nélkül öt ruhájából, és sorsot húzának felette.”

Mint hogy pedig az ész törvénye azt rendeli, miszerint két rossz közül mindig a kisebbet választjuk, ennél fogva legyünk előre vigyázók s óvatosak minden tetteinkben, s miként a korán magára utalt mostoha gyermek, ki hideg keblű szülei gondozásától különben is igen keveset várhat, ne ijedjünk vissza elhagyatottságunk sokoldalú nehézségeitől, sőt inkább ösztönözzünk azok bennünket minél nagyobb erővel sietni sorsunk legyőzésére, hogy így midőn a válság végórája eljövend, készen álljunk a találatunk, melyhez, hogy minő uton juthatunk el, feladatunk leund időnkint fejtegni.

Nagyvárad, april 13.

A mult, melynek alig áthatolható ködéből a lezajlott események elmosódott képeit látjuk, hátunk mögött van.

Igaz, hogy a régi századok fáradságait most lenne idő kipihenni; igaz, hogy azon sebeket, melyeket a távol vagy közelmúlt tított rajtunk, s melyeknek fájdalmát az események zajában talán fel se vettük, — most szeretnők gyógyítani!

De a fáradsalmak kipihenésére, a sajtó sebek orvoslására alig kínálkozik alkalom.

Kétségbe kellene esnünk, ha multunkból csak a lelki s testi ápolás e két örökségét bírnók.

Hála az égnek, maradt reánk egyéb is!

Az emlékek Egy szebb, d'obb, önzetlenebb honfiass megpróbáltatásokban úgy, mint erényekben is gazdagabb kor emléke. A mult e vegyes hagyományainból kell jövőnknek épílnie.

Ne legyen bennünk tulnyomó akár az utóférdalmak kétségbeesése, — akár a reánk várakozó feladatok nehézsége, akár a gyáva pessimismus vétkes lemondása.

De ne legyen uralgó a „szébb mult” emlékeiből születő dicsőny sem, mert könnyen az aléltóság káprázatává válhatik, s ez benná vá tehetné erőnkét.

Az óriási feladatok terhe, a hiányok viselése s pótlgatása annál másrészt a hegedező sebek annál előbb gyógyulnak, minél kitaróbbak, — ernyedtelenebb s türelme-szebbek vagyunk azok elviselése s orvoslásában.

A kétségbeesés, lemondás, féketvesztett keserűsködés, ép oly akadályai a nemzeti életképességnek, — mint a „mult”-nak tulhajtott, avagy pláne tétlen és renyhe bálványozása.

Az előbbieket szárnyát szegik a lélek röppensége.

Az utóbbi pedig önmagát emésztő mécsévé válhatik az emberi gyöngeségnek s hiúságnak, mely az egyre consumált tápanyagot soha sem gyarapítva addig pislog-pislog, míg egyre elhalóbb világa örökre elalszik.

Borzasztó sorsa van azon nemzetnek, mely multját megfertőzött, de borzasztó vége lehet annak is, mely csak a mult hagyományain élőködik.

Nem kell tehát rosszul használni e talizmánt.

A multnak emléke, megváltója lehet a válságos nemzeti jólétnek; de poklává is válhatik, ha nem tudja megérteni, hogy meddig tart a határ, melyen túl oltárán áldozni tilos.

A hajdan dicsőséges, magasztos emlékeire összedugott kezekkel hivatkozni meddő mulatság, — melylyel reális századunkban veszélyes szórakozni.

A glória sugárokat szór, de nem melegt, annál kevésbé képes arra, hogy termeljen.

Századunk pedig szereti a dicsőt a hasznossal társítani.

Ebben áll programja a modern világnézletnek.

Egyik a másik nélkül meg nem állhat, mert vagy merő illuzióvá párolog, vagy a materializmus bűzhődt poszolyáját tárja elének. — Ebben pedig nem minden nemzetnek van kedve fetrenge.

A mult nem egészen ideál.

A mult nem egészen modelle.

A mult csak diszitéke azon ideálnak, melyet a haladás és korszellem emelt; a mult egy-egy vonása azon modellenek, melyet ugyanazon tényezők, t. i. a haladás és korszellem hoztak létre, hogy a kulturaképes nemzeteknek oltárképe legyen.

Ez oltárképre kell tekinteni nekünk, nem azért, hogy vakon imádjuk, nem azért, hogy éhen haljunk meg lábainál, bámulva s szörnyűködve, hanem azért, hogy a közjólétterelés nagy munkájához, mint az emberi köztársaság magasztos és legfőbb feladatához, buzdítást, példát, erőt, ösztönt nyerjünk.

Dusan kamatoztathatjuk a multat a nélkül, hogy esztelenül bálványoz-

zuk, s a nélkül, hogy a haszonlesés reszketegkezű rablóivá szegődjünk.

Mert a ki a mult bálványozásában elalszik s tétlenül időz, az a nemzet jövőjét rabolja meg. A ki félremagyarázza, becsutellenül kizsákmányolja, vagy megtagadja azt, — az megszentelenti, profanálja azon hantokat, melyek századoknak pihenni tért gyötrelmeit s töprengéseit takarják.

Szóval: jövőnk megalapítása attól függ:

Tudunk-e oda hatni, hogy a multból reánk maradt, s a jövőben reánk várakozó feladatok, terhek, hiányok elviseléséről, pótlásáról gondoskodva legyen?...

Birunk-e eléggé emelkedett lélekkel de egyszerűs mind reális szemlélemmel is a végre, hogy a multnak emlékeit tiszteljük, de abban mind a mellett ne a legtokéletebb jót, a mindig visszaohajtott ideált, hanem a történelem intő mesejét tekintjük, melyből hasznos tanúságot vonni, — közvetlen feladatunk.

Lapunknak ez idő szerinti tendenciája nem engedi meg, hogy oly mérvben szóljunk nemzetünk multja s jövőjéről, — a mint azt a tárgy teljes kidomborítása szükségessé tenné.

De a történelem lapjai s jelenünk korhadozó épületén az elhallgatott szavak néma, és mégis sokat mondó betűi hirdetik e nemzet multját s jelenét, — csak a jövő az, melybe nem lát senki más, mint a magyarok istene, — ki felettünk áll, hogy védő karját nyujtsa felénk akkor, midőn a kitárlmek fenyegetnek.

Csak a jövő az, melyet senki sem ismer, mely tehet llyen, vagy o, an boldog, vagy szomorú, derült vagy borús, — de csak a nemzet legyen legalább mindig s egyformán kitartó, hazaszerető, munkás, buzgó, nagyratörő, — akkor a „siker” biztos, — s csak időkérdése lehet.

Biharmegye századokon át igazolta, hogy a nemzet mivelődési, erkölcsi s anyagi érdekei, vagy bármily irányu küzdelmeiben a legbátrabbak között tudott harcolni.

Kultur-érdekeink felfogásában gyors volt; nemzeti nyelvünk érdekében számtalan gyermeke küzdött babárral homlokán; s az emberi s honpolgári jogok nemtője ujjával hányszor mutattott e helyre, — midőn nagy szellemekre volt szüksége a hazának???

E megye multja szép, — s ha jelené, mint megye-é, talán fátyolozot-

TÁRCZA.

Ön magáról.

— Rajz —

Márkus József töl.

— Inkább magas vagyok, mint alacsony; karcsu, hajlékony természet, melyet a hozzám czimzett szerelmes versekben virágszálak szereztek nevezni a fiatal képeket kergető pótlak s melyért nem egy társom nézett reám irgy szemekkel.

Kezeim kicsinyek és ezt monsieur Picardin — a zongora mesterem — nem csak egyszer Lányta szememre; gyakran mondta, dübösen felgorgva a zongora mellől:

„En nem tudom, hogy lehetnek valakinek ilyen kis kezei, még egy accordot sem tud átfogni.”

S ha monsieur Picardin nem hazudott, ugy csak kis kezeimet okozhatom, hogy nem lett belőlem világhírű zongoraművész.

„Melanie kisasszony nagy zenetelen-tum, — szokta monsieur Picardin mondani, — nagy művész nő lehetne belőle, de hát mit csináljak mikor a kezei olyan kicsinyek.”

E vesztéseget azonban, mit kezeim e részben okoztak, másrésztől kipótolta azon elismerés, melylyel irányukban adóztak; elismert volt ugyanis az, hogy legszebbek az egész városban.

A mi szeméimet, ajkaimat és homlokomat illeti, azoknak nem volt okuk pirulni ott, a hol szépségről beszéltek. Szemeimről — többi közt — azt mondták, hogy csillogfényű drága gyöngyök, hogy egyesítve van bennök a menny és a pokol, hogy melyek mint a tengzsersem.

Nem tudom, hogy mennyi volt igaz mindebből mennyi nem, a mi engem illet, én nagyon meg voltam elégedve velök s annyit tudok, hogy kékek s nekem már azért is tetszettek, mert mindig nagy előszeretettel viseltem a lék szín irányában. Mikor oda állottam a tükrök elébe s hosszasan néztem beléjük, mindig mosolygó jó kedvel nyugodtak rajtam.

Ajkaimra elég legyen annyit mondani, hogy Miss Natalie — kire neveltetésem volt bízva — a ki mikor csak teheté mindig érezteté velem, hogy nem vagyok kedvence, s a hol csak lehetett mindig tudtómra adta, hogy nem vagyok szép s többi közt monda, hogy szemeim tulságos nagyok, karcsu természetben mérten nagyon vállas vagyok s még egy pupot is rádísputált volna vállamra, ha tehetné volna. — Miss Natalie is mondott kénytelen volt bevallani, hogy ajkaim ellen a legkisebb kifogása sincs. Nem hagyhatom emlités nélkül azt sem, a mit Bouquais ur — ki rajzmesterem volt — mondott egy alkalommal ajkaimra.

Igy szólott ugyanis egy napon rajzóra közben:

— Nagyon sajnálom nagyság ajkait.

— Miért? — kérdeztem kíváncsian.

— Mert nem csókolhatják meg önmagukat — felelt Bouquais ur elpirulva.

Jót nevettem rajta, oda futottam a tükrökhez és megcsókoltam benne magamat. Így bizonyítottam be Bouquais urnak, hogy nincs igaz!

Még hajamról is kell néhány szót szólnom, ha nem akarok méltatlanságot elkövetni szépségemnek egy ilyen lényeges tényező iránt, azt pedig nem akarok, mert hajamnak nem egy szép bókot köszönhetek életemben.

Soha sem csodálom a régiak azon nézetét, hogy nő nem lehet szép, hacsak szép haja nincs. Mondhatlan igazság rejlik abban. Legyen egy nő bármilyen szép, ha szép haja nincs, olyan mint egy koronájától megfosztott fejedelem. A haj a szépség glóriája.

De visszatérök önmagamra. Hajam szöke, jobban szeretném ugyan ha fekete volna, az azonban csak egyéni ízlésem, a mi másokat illet s ezek között társomim, mindig nagy bámulói — s talán irigyei is — voltak hajamnak.

Madame Leonie — fodrászom — valahányszor csak foglalkozott hajammal, fáradatlan buzgalommal törekedett bizonyítani, hogy mennyire helytelenül vélekedem nemnyire vétezem a „tündér selyem” ellen, (így nevezte hajamat) midőn azt mondan, hogy jobban szeretném ha fekete hajam volna.

„A fekete haj — szokta mondani madame Leonie — olyan mint a sima tenger felület, midőn sűrű éj borul reá, szép de —

nem mond semmit; s a szöke haj ellenben — s itt lelkesülten sülyeszté kezét hajfűrtem közt — olyan mint a háborgó tenger, midőn beragogyja a nap és fénye minden vízcséppben megtörök. A fekete haj csak szép de a szöke — gyönyörű.”

S gyakran midőn madame Leonie ilyen lelkesedve beszélt a szöke hajról, kénytelen voltam magamnak bevallani, hogy ha nem is egészen, de nagyrésztben igaz van. Gondolkoztam néha madame Leonie fentebb elmondott hasonlatán s úgy találtam, hogy sokkal mélyebb és sokkal több van benne, sem mint első tekintetre látszanék. S ha szigoruan veszem a dolgot, a szöke haj csakugyan föltöte alá a feketeének.

A fekete haj rideg, a szöke fogékony. A fekete haj csak fekete és semmi egyéb, a szöke ezerszínű, mint a napsütötte hullám. A szöke hajban szellem rejlik, — tud mosolygni miként ha örülne, elborulni, mintha bánykódnék. A fekete a fény iránt nem fogékony — egyoldalú, hogy ugyszóják, unalmas.

Ez különben izlés dolga s a mi engem illet, hajamat bármikor szivesen felcserelném a feketeével.

Mindennek daczára azonban, mikor madame Leonie kibontotta hajamat s az ablakfüggönyt félre vonta s utat nyitott a napsugaraknak, s a tükrökben megnéztem a napfényben ragyogó hajamat, ez aranyhullám tenger, mely arczomat körítés természetem alóltyolva övömböz simult, akkor kénytelen voltam bevallani, hogy a szöke haj ha szép, akkor — nagyon szép.

Ha általában szölok magamról, elmondhatom, hogy a nők azon sorába tartozom, a kik mig a föld forogni és azon férfi sziv dobogni fog, mindig hódítani fognak. — röviden mondom szép vagyok.

Nem olyan mint a medici Venus, hogy bámulatot keltsen, sem mint Coreggio esesteték nő-gyermekét; az én szépségem az érzelemre hat; azon nők közé tartozom, kik nem azért lettek teremtek, hogy művészi szemmel vizsgáljuk őket, hanem arra, hogy szerettessenek.

A hideg kritikusi hibát tudna lenni bennem, azt mondhatná, hogy nem vagyok szabályos szépség s nem felelek meg a szép eszmének; — a rajongó istennőnek nevezne s imádni tudna; — azok pedig, kik sem nem rajongók sem nem művészek: szeretni tudnának és boldognak éreznék magukat, ha szerelmemet megnyerhetnék.

A mi kedélyemet illeti, inkább vig vagyok mint szomorú s ha őszinte akarok lenni, ugy meg kell vallanom, hogy rokonszenvet keltek mindenki benn s azt nem tudom másból megfejteni magamnak, mint abból, hogy természetes vagyok s a mit affectationnak neveznek, az nyílt, őszinte jellememnél fogva idegen előttem.

Ha hallgatnának rám és szavamot fogadnák, én a női nem minden tagjának azt ajánlanám, hogy örizzék meg mind attól mi — affectalt.

„Légy természetes!” Ez az első szabály, mihézt minden nő tartsa magát. A affectalt nő nevelés, utálatos.

